

ЛІТЕРАТУРНО-ДІАЛЕКТНИЙ ДУАЛІЗМ НОВЕЛ В. СТЕФАНИКА

Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія.

Випуск 2 (46)

УДК 811.161.2'38 Стефанік

DOI:10.24144/2663-6840/2021.2(46).86–90

Грещук В. Літературно-діалектний дуалізм новел В. Стефаніка; кількість бібліографічних джерел – 8; мова українська.

Анотація. У статті досліджено мову новел В. Стефаніка в аспекті співвідношення в ній діалектного й літературностандартного компонентів. Як відомо, у мовознавстві існує лінгвістична дискусія про мовний дуалізм Стефанікових художніх творів. Одні вчені вважають, що новели написані покутським діалектом, а інші стверджують, що вони написані літературною мовою з використанням у мові персонажів покутського діалекту. Думки вчених із цього питання здебільшого ґрунтуються на принагідних спостереженнях та на дослідницькій інтуїції, тому необхідний поглиблений аналіз текстів новел під зазначеним кутом зору, який урахував би стан розвитку української літературної мови в Галичині кін. XIX – поч. XX ст. та кількісний аналіз масиву авторської мови та мови персонажів. У результаті дослідження встановлено, що українська літературна мова на західноукраїнських землях зазначеного періоду розвивалась як варіант загальнонаціональної літературної мови із оперттям на південно-західні говори, тому багато мовних форм на той час були нормативними і діалектними їх можна вважати хіба щодо норм сучасної української літературної мови. Кількісний аналіз співвідношення авторської мови та мови персонажів засвідчив, що в усьому масиві мови новел авторська мова становить 36,96%, а мова персонажів – 63,04%. У більшості новел мова персонажів значно переважає авторську мову. Із загальної кількості 54 проаналізованих новел лише в 15 текстах авторська мова кількісно переважає мову персонажів. В окремих новелах авторська мова взагалі відсутня, а в низці інших вона обмежена кількома рядками. Для подальшого аналізу авторської мови та мови персонажів новели з погляду наявності в них діалектних одиниць розглянуто текст новели «Стратився», де кількість рядків авторської мови майже дорівнює числу рядків мови персонажів, який унаочнив літературностандартну основу авторської мови та діалектне підґрунтя мови персонажів. Отже, поглиблений аналіз співвідношення авторської мови та мови персонажів В. Стефаніка з усією очевидністю засвідчив літературно-діалектний дуалізм художньої практики В. Стефаніка: новеліст свої художні твори писав тогочасною українською літературною мовою, а в мові персонажів послуговувався покутським діалектом.

Ключові слова: мова новел, В. Стефанік, авторська мова, мова персонажів, мовний дуалізм, західноукраїнський варіант української літературної мови, покутський діалект.

Постановка проблеми та аналіз досліджень.

Новели В. Стефаніка з часу їх появи викликали лінгвістичну дискусію про те, чи написані вони літературною мовою, чи місцевим покутським діалектом [Грещук 2009, с. 287–293]. Думки дослідників щодо співвідношення в мові художніх текстів новеліста говіркового компонента та літературного стандарту потребують поглибленого аналізу авторської мови та мови персонажів творів письменника, оскільки всі попередні висновки щодо дуалізму мовної практики В. Стефаніка ґрунтувалися не стільки на аналізі конкретних мовних явищ, скільки на принагідних спостереженнях та на дослідницькій інтуїції, на загальних враженнях від спостереженого. Єдиним винятком тут можна назвати працю Б. Кобилянського [Кобилянський 1960], у якій учений детально проаналізував авторську мову чотирьох новел В. Стефаніка «Новина», «Камінний хрест», «Май» та «Кленові листки» щодо наявності в ній покутських діалектних форм, правда, без порівняння з мовою персонажів. Наслідком цих студій стало виявлення в авторській мові низки специфічнодіалектних, на думку дослідника, слів, зокрема в новелах «Новина» – 37, «Камінний хрест» – 90, «Май» – 40 і «Кленові листки» – 35, однак погодитися з такими числами не можна, бо в багатьох випадках, очевидно задля їх збільшення, до специфічнодіалектних віднесено слова, які навіть із погляду норм сучасної української літературної мови

належать до літературного стандарту, ввійшли до реєстрів сучасних українських словників, пор.: *лишень, упвідали, не палив у хаті, полежіла би, погадав, глядіти, гадати, аби, держалися, пайка, межі, пиятика, здогонили, попри, шпурне, стадо, поломилися, не обзивалася, насеред, чекав пса, аби кусав, три дні опісля, синів рій мух* тощо.

На підставі власного дослідження авторської мови зазначених новел та чотирьох новел Марка Черемшини Б. Кобилянський доходить висновку: «Проведений аналіз показує, що вживання значної кількості граматичних, лексичних і фонетичних діалектних елементів в авторській мові творів В. Стефаніка і М. Черемшини не можна заперечити. Правда, їх дещо менше, ніж у мові персонажів, але це зовсім не підтримує і не доводить твердження про загальнолітературну мову письменників» [Кобилянський 1960, с. 66].

Метою статті є обґрунтувати літературно-діалектний дуалізм мови новел Василя Стефаніка.

Для обґрунтування літературно-діалектного дуалізму мови новел Василя Стефаніка використано **описовий метод** та прийоми **текстологічного аналізу**.

Виклад основного матеріалу. Як уже зазначалось, достовірну відповідь на питання про характер мови новел В. Стефаніка можна отримати, дослідивши особливості авторської мови у порівнянні з мовою персонажів, при цьому важливо мати на

увазі, по-перше, стан розвитку української літературної мови в Галичині кінця XIX – початку XX століття, по-друге, кількісне співвідношення масиви авторської мови та мови персонажів.

Аналізуючи мову новел В. Стефаніка з погляду співвідношення в ній говіркового, діалектного й нормативного, враховуємо закономірності формування і розвитку української літературної мови, її нормалізацію й кодифікацію. На час написання текстів Стефанікових новел українська літературна мова розвивалася у двох варіантах – східноукраїнському та західноукраїнському. Ще Л.А. Булаховський писав: «На західноукраїнських землях розвивалась з деяким запізненням порівняно із східноукраїнськими і літературна мова, народна в своїй основі. Ця літературна мова значною мірою ґрунтувалася на місцевих південно-західних діалектах. Хоч нею користувався, зрештою намагаючись зблизити її з «наддніпрянською», такий великий майстер художнього слова, як Іван Франко, вона не ставала, однак, до кінця унормованою, одноманітною тією мірою, якою цього вимагають становище й функції справжньої літературної» [Булаховський 1977, с. 33–34]. Отже, українська літературна мова галицького різновиду щойно формувалася, виявляючи тенденції до її наближення до тієї літературної мови, яка формувалася на Наддніпрянщині, але водночас зберігаючи певні особливості, оскільки ґрунтувалася на південно-західних говірках. Низка мовних рис, характерних для тогочасного західноукраїнського літературнонормативного стандарту, не відповідає вже теперішнім нормам сучасної української літературної норми. Діалектизми в мові новел В. Стефаніка необхідно аналізувати, беручи до уваги їх статус в умовах нормалізації західноукраїнського варіанта української літературної мови кінця XIX – поч. XX ст. Читання в мовних нормах, їх неусталеність засвідчують навіть тогочасні граматики української мови. Так, автори «Граматики української мови» для гімназій С. Смаль-Стоцький та Ф. Гартнер як нормативні подають словотворчі суфікси для творення віддієслівних іменників без подвоєння приголосних: «Назви чинності, події, стану і їх добутоків» <...>: **-те:** *жите, прокляте...*; **-ене:** *визволене, сотворіне...*; **-анс:** *читане, писане...*» [Смаль-Стоцький 1914, с. 38].

Один із найкращих тогочасних граматистів В. Сімович у своїй «Граматиці української мови» писав: «Іменники на **-я (-є)**, поутворювані з прикметників, інших іменників та з дієслів <...> подвоюють перед тим **-я (-є)** шелестівку, якщо вона тільки одна. То так балакаємо й пишемо: *безвіддя (безвідде), Поділля, весілля, божевілля, насіння, подвір'я, колосся, клоччя (-є), життя* [Сімович 1920, с. 64]. Однак тут же в примітці зазначає: «У західноукраїнських говірках (на Поділлі, в західній Волині, в Галичині, на Буковині, на Закарпатті і т.д.) подвійна шелестівка стяглася вже в одну, і в вимові чути, що вона одна. Через те й наддніпрянські українці нею балакають, і, здебільшого, всі письменники цієї частини нашої землі пишуть: *безвідде, Поділе, весіле, божевіле, насіне, подвіре, колосе, клоче, ріля,*

нічу, леш...» [Сімович 1920, с. 64].

Схожих труднощів кодифікації норм тогочасної української літературної мови чимало, норму часто розхитувала мовна практика, породжуючи варіативність використання мовних явищ у художній літературі.

Переконливість та обґрунтованість вимог щодо мови новел В. Стефаніка – написані вони літературною мовою з використанням покутського говору в мові персонажів чи є «літературою на діалектах» – повинна спиратися на ґрунтовний аналіз авторської мови та мови персонажів новел.

Кількісний аналіз співвідношення авторської мови та мови персонажів у розрізі всіх новел подано у зведеній таблиці¹.

Таблиця №1

Назва новели	Авторська мова	Мова персонажів
Кленові листки	80	186
Діти	12	36
Синя книжечка	15	46
Засідання	55	139
З міста йдучи	-	150
Засідання	55	139
Підпис	20	81
Лист	24	69
Святий вечір	27	91
У корчмі	25	55
Побожна	13	60
Виводили з села	39	22
Стратився	43	38
Лесева фамілія	33	47
Катруся	36	101
Майстер	13	91
Мамин синок	23	94
Янгол	19	63
Осінь	51	54
Шкода	27	33
Новина	49	25
Сама саміська	50	1
Лан	24	3
Вечірня година	23	73
Моє слово	-	80
Камінний хрест	158	188
Суд	64	136
Дорога	71	6
Скін	61	11
Давнина	94	71
Вістуни	63	26
Май	74	48
Палій	232	210
Похорон	23	24
Сон	33	16
Басараби	37	235
Озимина	24	32

¹ За вихідну одиницю аналізу взято рядок новели. Матеріалом вивчення слугувало останнє прижиттєве видання творів В. Стефаніка (Василь Стефанік. Твори. З дереваритами В. Касіяна і М. Бутовича. Львів, 1933), тексти якого є канонічними. Якщо в одному рядку поєднано авторську мову і мову персонажів, то він зараховувався і як рядок авторської мови, і їх рядок мови персонажів.

Отже, весь масив текстів новел містить 2292 рядки авторської мови та 3909 рядків мови персонажів, включаючи невластне пряму мову, що у відсотковому відношенні становить відповідно 36,96% та 63,04%. У більшості новел мова персонажів значно переважає авторську мову. Із загальної кількості 54 новел лише в 15 текстах авторська мова кількісно переважає мову персонажів.

В окремих новелах авторська мова взагалі відсутня. Так, у тексті новели «З міста йдучи», крім назв персонажів через їх позначення «перший», «другий», «третій», суцільна пряма мова. Суцільною прямою мовою є й текст новели «Мое слово». У новелах «Діточа пригода», «У нас все свято» авторська мова вичерпується трьома рядками. Отже, в текстах новел В. Стефаніка домінує мова персонажів. Авторська мова – це той абсолютний мінімум, без якого не може розгортатися сюжет.

Для подальшого аналізу авторської мови та мови новел із погляду наявності в них діалектних одиниць розглянемо текст новели «Стратився», в якому кількість рядків авторської мови майже до-

(продовження Таблиці №1)

Назва новели	Авторська мова	Мова персонажів
Злодій	54	174
Такий панок	56	100
Вона – земля	24	76
Марія	167	113
Діточа пригода	3	57
Пістунка	13	19
Сини	47	119
Воєнні шкоди	43	89
Morituri	22	80
Дід Гриць	7	108
Нитка	13	16
Давня мелодія	27	12
Роса	12	50
Мати	25	34
Дурні баби	26	44
Червоний вексель	97	2
Гріх	18	70
У нас все свято	3	106

рівнює числу рядків мови персонажів, навіть дещо перевищує його.

Авторська мова	Мова персонажів
<p>Коля летіла у світи. У кутику на лавці сидів мужик та плакав.</p> <p>Аби його ніхто не бачив, що плаче, то ховав голову у писану тайстру. Сльози падали як дощ. Як раптовий падали, що нараз пуститься, тай незабавки уймається.</p> <p>Твердий такт залізниці гатив у мужицьку душу як молотом.</p> <p>А він міні вповідає: Одна велика сльоза покотилася долів лицем тай впала на тайстру.</p> <p>Притулив лице до шибки тай сльози по вікні спливали. Старий схлипав як мала дитина. Плач і коля відкидали сивою головою як гарбузом. Сльози плили як вода з нори.</p> <p>Мужикові причувся голос його старої, як вона біжить боса та просить, аби її взяв з собою. Але він коні багатом та багатом. Лиш зойк чути по полю, але далеко.</p> <p>Коля бігла світами. Коля добігала до великого міста.</p> <p>Виходив із людьми. На вулиці лишився сам. Мури, мури, а між мурами дороги, а дорогами тисячі світил в один шнур понасилювані. Світло у п'ятми потапало. дрожало. Ось-ось впаде, і чорне пекло зробиться.</p> <p>Але світила пускали коріння у п'ятму і не падали. Сів під мур. Тайстру поклав на коліна. Сльози вже на неї не падали. Мури подавалися один д' одному, світила сходилися всі до купи і грали барвою як веселка. Замкнули мужика, аби його добре оглянути, бо він з дуже далеких країв сюда завандрував. Став дощ накрапати. Ще гірше скулився, тай взявся молити.</p> <p>Поліцай надійшов тай справив до касарні. Вояк пішов дальше вартувати. Мужик лежав на вулиці тай стогнав. Як пролежався, то пішов вулицею в долину. Ноги делькотіли як підвіяні і шпоталися.</p> <p>У трупарні на великій білій плиті лежав Миколай. Гарне волосся плавало у крові. Вершок голови відпав як лупина. На животі був хрест, бо навхрест пероли та позшивали.</p> <p>Тато припав на коліна у ногах Миколая та молився. Цілував ноги сина, бив головою у плиту.</p> <p>Потім підніс трупа, обіймив за шию тай питався, як коли би радився.</p> <p>Сльози падали на трупа та на білу студену плиту. Плачучи убирав сина на смерть. У біленьку мережану сорочку, у пояс вишиваний та в капелюх із павами його убрав. Писану тайстру поклав під голову, в головах поклав свічку, аби горіла за страчену душу.</p> <p>Такий годен та гарний парубок у павах! Лежав на студений, мармуровій плиті та гейби усміхався до свого тата.</p>	<p>— Та ще снів ми си недавно. Дес я беру воду з керниці, а він дес на самім споді у такі подерті кожушині, шо Господи! Тут-тут утопит си. «Миколайку, синку, — дес я ему кажу — а ти-ж тут шо дієш?»</p> <p>«Ой, дьидю, не годен я у воську вібути».</p> <p>«Кажу я ему: терпи та навуки бери си та чисто коло себе ходи. Тай аді, вже навчив си...»</p> <p>— Іду до него та знаю, шо вже 'го не застану. Але ци буде до кого вернути си? Бігла за мнов полем, кєравими сльозами просила, аби ї взяти. Ноги ї посиніли від снігу, верещила як несповна розуму. Але-м нагнав коні тай прімкнув. Може де там серед поля вже домерзає... Було стару взяти. А нам же тепер чоґо траба? Най гроші йдуг, най худоба з голоду гине! Таким трупам, як ми, та нащо нам? Торби най пошис та підемо просючі межі люди у то місто, шо Миколаєва могила у нім буде.</p> <p>— Ой, стара, тото-м дїждали си на сивий волос вінка! Тото, небоґо, дес беш головов у стїни, тото до Бога ридаш!</p> <p>— Набезпешно вже ї не застану. Коби ще мене спрїтали разом з Миколов у могилу. Най би-м' гнили разом, як вкупі не можемо жити. Най би над нами і пес не гавкнув на чужі сторони, але най бих укупі були! Де-ж він сам буде в чужі чужиници!</p> <p>— А шкода, шо-с був уріс як дуб. Бувало, шо озме в руки, тай горит му у тих руках. Було одну втїти ще малому...</p> <p>— Ой, Миколайку, кобих тїи хоть умерлого видів. Вже і міні, синку, тут буде аміні!</p> <p>— Матінко Христова, усім добрим людем стаєш на поратунок. Николаю сьвітїий... — тай бився в груди.</p> <p>— Пане вояк, а то тутечка умер Миколай Чорний?</p> <p>— Він повісився у вільхах за містом. Тепер лежить у трупарні. Йдїть тією вулицею в долину, а там хтось вам покаже.</p> <p>— Синку, синку, тай ти стратив си!... Скажи міні, синку, шо тебе у грїб загнало? Нашо ти душу стратив?! Ой, привезу я розрадочку мамі від тебе. Марне пропадем.</p> <p>— Ой, дитинко, ми тобі з мамов весіле лагодили та музики наймали, а ти собі гет від нас пішов...</p> <p>— Скажи-ж міні, кілько служеб наймати, кілько на бідні роздати, аби тобі Бог грїха не писав?..</p>

В авторській мові засвідчено низку форм, які не передбачені нормами сучасної літературної української мови. До таких належать передовсім слова *колія* зі значенням ‘поїзд’, *тайстра* ‘торба, яку носять через плече’, *світило* ‘освітлювальний ліхтар’, *касарня* ‘казарма’ *делькотіти* ‘третіти’, *вандрувати* ‘мандрувати’, *шпотатися* ‘шпортатися’, однак всі вони були нормативними в західноукраїнському варіанті літературної мови, засвідчені тогочасними словниками, вживалися в художніх текстах інших письменників. Так, словник Є. Желехівського і С. Недільського [Желехівський 1982] фіксує із зазначеною семантикою лексеми *колія*, *тайстра*, *світило*, *касарня*, *вандрувати*, *шпотатися*. Характерно, що ці слова подає й словник української мови за редакцією Б. Грінченка [Грінченко 1997], правда, *колія* та *світило* мають дещо інші значення. Ці слова використовували в художніх творах й інші західноукраїнські письменники, наприклад, у Ю. Федьковича слово *касарня* вжито 15 разів, *тайстра* – один раз [Федькович 2004]. Такими словами в усному мовленні часто послуговувалась тогочасна українськомовна інтелігенція. Отже, аналізовані слова на час написання новел були літературнонормативними, а діалектними їх можна вважати хіба що з позицій норм сучасної української літературної мови.

Трапляються в авторській мові й поодинокі фонетико-правописні й граматичні діалектизми, зокрема *міні*, *тай*, *потапало*, *дрожало*, *один д'одному*, *гейби*. Вони зумовлені здебільшого недостатньою унормованістю правописних норм.

За винятком відзначених особливостей, весь масив авторської мови новел репрезентує чисту українську літературну мову, отже, немає ніяких підстав стверджувати, що в авторській мові В. Стефаніка послуговувався покутським діалектом.

З іншого боку, мова персонажів новел засвідчує послідовне, цілеспрямоване, системне використання різнорівневих покутських діалектних мовних одиниць, власне це є естетично наснажені, видобуті художнім баченням і мисленням з глибин покутського говору неперевірені зразки діалогічного чи монологічного мовлення. Покутський говір мови персонажів новел засвідчує передовсім низку фонетичних рис, зокрема перехід голосного **а** після м'яких приголосних в **и** (*взьити*, *спрьитали*, *верецьила*, *втьити*), звука **е** в ненаголошеній позиції у **і** (*вісіле*), стягнення подовжених приголосних в один звук (*вісіле*), рефлексі колишнього **р** в **ер** (*керниці*, *кервавами*), обниження артикуляції **е** у сполученні з **р** до **а** (*траба*), диспалаталізація кінцевих **с** (*дес*), брак протетичного **в** (*озме*) та поява епентичного **в** (*навуки*). Близькі до них фонетико-правописні діалектні ознаки на зразок *міні*, *світій*, *тай*.

Література

1. Булаховський Л.А. Вибрані праці в п'яти томах. Т. 2. Українська мова. Київ: Наукова думка, 1977. 632 с.
2. Грещук В. Лінгвістичне стефанікознавство: здобутки і перспективи. Василь Грещук. Студії з українського мовознавства: Вибрані праці. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2009. С. 286–304.
3. Желехівський Є., Недільський С. Малоруско-німецький словар. Т. I (А-О). Фотопередрук з післясловом Олекси Горбача. Мюнхен, 1982. 794 с.

Покутські граматичні риси в мові персонажів новел виявляються в діалектних відмінкових формах іменних частин мови (*головов*, *з мамов*, *мнов*, *у такі подерті кожушині*, *на чужі стороні*, *у нім, людем*), в енклітичних формах займенників *го*, *му*, *ми*, *тьи*, *ї*, у модифікованих формах колишнього перфекта (*але-м нагнав коні*, *шо-с був уріс*), у формах дієслів умовного способу (*най бих укупі були*, *най би-м гнили разом*, *кобих тьи хоть умерлою видів*), у стверділому **т** у закінченнях дієслівних форм 3-ої особи множини теперішнього часу (*йдут*), у дистантному стосовно дієслова вживанні частки *си* (*снів ми си*, *стратив си*).

Покутську діалектну основу мови персонажів новел підтверджують і лексичні діалектизми *двидьо* ‘батько’, *восько* ‘військо’, *поратунок* ‘спасіння’, *вповідати* ‘казати, розказувати’, *вібути* ‘витримати, продовжувати існувати’, *прімкнути* ‘швидко поїхати’, *урости* ‘вирости’, *тутечка* ‘тут’, *най* ‘нехай’, *тут-тут* ‘ледве-ледве’, *аді* ‘бач’.

Висновки. Таким чином, поглиблений порівняльний аналіз авторської мови та мови персонажів новел дає підстави для висновку про те, що В. Стефанік писав свої новели тогочасною українською літературною мовою в її західноукраїнському різновиді, але в уста персонажів укладав високохудожньо опрацьовані, літературно-естетично відшліфовані зразки покутських говірок ареалу родинного села Стецева та навколишніх сіл. Помилкова думка про те, що новеліст писав свої твори покутським діалектом ґрунтується на таких чинниках: 1) нерозрізнення авторської мови й мови персонажів; 2) неврахування двоваріантності розвитку української літературної мови. Дослідники мови новел В. Стефаніка у своєму аналізі не враховували присутні відмінності в авторській мові і в мові персонажів. Значне переважання мови персонажів над авторською мовою, випадки невикористання авторської мови в окремих новелах або зведення її до кількох рядків у багатьох текстах породжувало ілюзію того, що новели написані покутським діалектом. Ця ілюзорність підсилювалась використанням в авторській мові деяких мовних форм, які можна розглядати діалектними з погляду норм сучасної української мови, але які водночас були нормативними для тогочасного етапу розвитку української літературної мови на західноукраїнських землях. Однак навіть із урахуванням небагатьох мовних форм, зумовлених особливостями розвитку західноукраїнського варіанта української літературної мови та неусталеністю його нормалізації, зіставлення авторської мови та мови персонажів новел із усією очевидністю засвідчив літературно-діалектний дуалізм художньої практики В. Стефаніка: новеліст свої художні твори писав тогочасною українською літературною мовою, а в мові персонажів послуговувався покутським діалектом.

4. Кобилянський Б.В. Діалект і літературна мова. Київ: Учбово-педагогічне видавництво «Радянська школа», 1960. 276 с.
5. Сімович В. Граматика української мови. Друге видання з одмінами й додатками. Київ-Ляйпціг: Українська накладня. Коломия – Winnipeg MAN, 1920. 584 с.
6. Словарь української мови / Упорядкував з додатком власного матеріалу Б. Грінченко. I-IV. Київ 1907–1909. Репринтне видання. Київ: Вид-во «Довіра» – УНВЦ «Рідна мова», 1997.
7. Смалъ-Стоцький С., Гартнер Ф. Граматика української мови. Третє перероблене видання. Відень, 1914. 202 с.
8. Юрій Федькович: Словопоказчик мови творів письменника. Чернівці: Місто, 2004. 184 с.

References

1. Bulakhovs'kyi L.A. (1977) Vybrani pratsi v p'yaty tomakh [Selected works in five volumes]. T. 2. Ukrayins'ka mova. Kyiv: Naukova dumka. 632 s. [in Ukrainian].
2. Greshhuk V. (2009) Lingvistychnе stefanykoznavstvo: zdotuky i perspektyvy [Linguistic Stefanology: achievements and prospects]. Vasyl' Greshhuk. Studii z ukrains'koho movoznavstva: Vybrani pratsi. Ivano-Frankivs'k: Misto NV. S. 286–304 [in Ukrainian].
3. Zhelekhovs'kyi Ye., Nedil's'kyi S. (1982) Malorusko-nimetskyi slovar [Malorussian-German dictionary]. T. I (A-O). Fotoperedruk z pislyaslovom Oleksy Horbacha. Miunkhen. 794 s. [in Ukrainian].
4. Kobylans'kyi B.V. (1960) Dialekt i literaturna mova [Dialect and literary language]. Kyiv: Uchbovo-pedahohichne vydavnyctvo «Radyans'ka shkola». 276 s. [in Ukrainian].
5. Simovych V. (1920) Hramatyka ukrains'koi movy [Grammar of the Ukrainian language]. Druhe vydannia z odminamy i dodatkamy. Kyiv-Liaiptsig: Ukrains'ka nakladnya. Kolomyya – Winnipeg MAN. 584 s. [in Ukrainian].
6. Slovar' ukrains'koi movy [Dictionary of the Ukrainian language] (1997) / Uporyadkuvav z dodatkom vlasnoho materialu B. Hrinchenko. I-IV. Kyiv 1907–1909. Repryntne vydannia. Kyiv: Vyd-vo «Dovira» – UNVCz «Ridna mova» [in Ukrainian].
7. Smal'-Stots'kyi S., Gartner F. (1914) Hramatyka ukrains'koi movy [Grammar of the Ukrainian language]. Tretie pereroblene vydannia. Viden'. 202 s. [in Ukrainian].
8. Yuriy Fed'kovych: Slovopokazhchyk movy tvoriv pys'mennyka [Yuriy Fed'kovych: Word-indexer of the language of the writer's works] (2004). Chernivtsi: Misto. 184 s. [in Ukrainian].

LITERARY-DIALECTAL DUALISM OF V. STEFANYK'S NOVELS

Abstract. The article investigates the language of V. Stefanyk's novels in terms of the ratio of dialectal and literary standard components in it. There is a known linguistic discussion of the linguistic dualism of Stefanyk's works. Some scholars believe that the novels were written in the Pokuttia dialect, while others claim that they were written in literary language using the Pokuttia dialect in the character's language. The opinions of scholars on this issue are mostly based on occasional observations and research intuition, therefore, an in-depth analysis of the texts of novels from the specified point of view is necessary, which would consider the state of development of the Ukrainian literary language in Galicia of the end of 19th – early 20th century and quantitative analysis of the array of author's language and the characters' language. The study found that the Ukrainian literary language in the western lands of this period developed as a variant of the national literary language based on southwestern dialects, so many language forms at that time were normative and they can be considered dialectal only in relation to the modern Ukrainian literary language. Quantitative analysis of the relationship between the author's language and the characters' language showed that in the whole array of the novel texts, the author's language is 36.96%, and the language of the characters – 63.04%. In most novels, the language of the characters significantly exceeds the author's language. Out of the total number of 54 analyzed novels, only in 15 texts the author's language outnumbered the language of the characters. In some novels the author's language is absent, and in several others, it is limited to a few lines. For further analysis of the author's language and the language of the novel's characters from the point of view of their dialectal units, we consider the text of the novel “Stratyvsia” (“Hanged”), where the number of lines of the author's language is almost equal to the number of lines of the character's language, which illustrated the literary standard basis of the author's language and the dialectal basis of the characters' language. Thus, an in-depth analysis of the relationship between the author's language and the language of V. Stefanyk's characters clearly testified to the literary-dialectal dualism of V. Stefanyk's artistic practice: the novelist wrote his works in the Ukrainian literary language of that time, and in the characters' language he was using the Pokuttia dialect.

Keywords: language of novels, V. Stefanyk, author's language, characters' language, linguistic dualism, western Ukrainian version of Ukrainian literary language, Pokuttia dialect.

© Грещук В., 2021 р.

Василь Грещук – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української мови Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, Івано-Франківськ, Україна; ukrinst.pu.if@gmail.com; <https://orcid.org/0000-0002-7011-3911>

Vasyl Greshchuk – Doctor of Philology, Professor, Head of Ukrainian Language Department, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, Ivano-Frankivsk, Ukraine; ukrinst.pu.if@gmail.com; <https://orcid.org/0000-0002-7011-3911>